

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев2 2089/2019
26.09.2019. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Зоране Делибашић и Бранислава Босиљковића, чланова већа, у парници тужиља АА из ... и ББ из ..., чији је заједнички пуномоћник Милан Миловановић, адвокат из ..., против туженог ВВ из ..., чији је пуномоћник Миомир Милосављевић, адвокат из ..., ради заштите од дискриминације и накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1695/18 од 07.02.2019. године, у седници већа одржаној дана 26.09.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1695/18 од 07.02.2019. године – у делу којим је потврђена пресуда Вишег суда у Зајечару П1 15/16 од 19.01.2018. године у ставовима првом, другом, трећем, шестом и седмом изреке.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 1695/18 од 07.02.2019. године – у делу којим је потврђена пресуда Вишег суда у Зајечару П1 15/16 од 19.01.2018. године у ставовима четвртом и петом изреке.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Зајечару П1 15/16 од 19.01.2018. године, ставом првим изреке усвојен је тужбени захтев и утврђено је да је тужени дискриминаторски поступао према тужиљама на начин што је тражио да до краја 2016. године поднесу захтев за прекид радног односа и одлазак у пензију и донео анексе уговора о раду .. и .. од 09.09.2016. године. Ставом другим изреке забрањено је туженом да убудуће врши дискриминаторско понашање и обавезан је да обезбеди извршење ове забране на начин што ће према тужиљама повући захтев за подношење захтева за прекид радног односа и одлазак у пензију. Ставом трећим изреке делимично је усвојен тужбени захтев и обавезан је тужени да исплати тужиљама на име накнаде нематеријалне штете услед извршене дискриминације свакој по 100.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате, док је тужбени захтев преко досуђених по 100.000,00 динара до тражених по 200.000,00 динара за сваку тужиљу одбијен као неоснован.

Ставом четвртим изреке, Виши суд у Зајечару се огласио стварно ненадлежним за одлучивање по захтеву тужила којим су тражиле да се у односу на тужилу АА поништи и стави ван снаге анекс уговора о раду број .. од 09.09.2016. године и у односу на тужилу ББ анекс уговора о раду .. од 09.09.2016. године, те да се тужилама уз наредне исплате зарада обрачуна и исплати разлика зарада за умањене и исплаћене зараде од дана пријема ових анекса уговора о раду и то за септембар и октобар 2016. године па убудуће док се овај анекс уговора буде примењивао. Ставом петим изреке одлучено је да ће по правноснажности решења списи предмета бити достављени Основном суду у Бору, као стварно и месно надлежном суду. Ставом шестим изреке обавезан је тужени да тужилама накнади трошкове поступка у износу од 124.200,00 динара. Ставом седмим изреке наређено је објављивање ове пресуде о трошку туженог у „Службеном гласнику Републике Србије“, у року од осам дана од дана правноснажности пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 1695/18 од 07.02.2019. године, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена пресуда Вишег суда у Зајечару П1 15/16 од 19.01.2018. године.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права, с позивом на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку, а ради уједначавања судске праксе.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14 и 87/18 – у даљем тексту: ЗПП), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог делимично недозвољена, а делимично неоснована.

У делу којим се побија правноснажна одлука којом је одлучено о заштити од дискриминације и накнади штете, ревизија туженог је дозвољена на основу члан 403. став 2. тачка 1. ЗПП у вези члана 41. став 4. Закона о забрани дискриминације ("Службени гласник РС" бр. 22/09). У преосталом делу, којим се побија правноснажно решење садржано у ставовима четвртим и петом изреке првостепене пресуде, а којим се првостепени суд огласио стварно ненадлежним, ревизија није дозвољена у смислу одредбе члана 420. став 1. ЗПП.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на друге битне повреде поступка због којих се ревизија може изјавити у смислу члана 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању директор туженог је дана 24.08.2016. године сазвао састанак на који је позвао седам радница, међу њима и тужиле, при чему су све раднице испуњавале један од прописаних услова за одлазак у пензију. На састанку им је предочена могућност одласка у пензију, као и то да ће тужени морати, у случају да се за ту могућност не одреде, да предузме одређене непопуларне мере у виду смањења плата или премештаја на друго радно место. Тужиле нису поднеле захтев за одлазак у пензију након чега им је тужени понудио анексе уговора о раду којима су распоређене на друге послове са смањеним коефицијентом за обрачун и исплату зараде. Овакви анекси су

понуђени, осим тужилама, и осталим радницама које су испуњавале један од услова за одлазак у пензију, а нису поднеле захтев. Другим радницама овакви анекси нису нуђени. Пре потписивања спорног анекса тужила АА је 38 година обављала послове ..., са IV степеном стручне спреме и коефицијентом за обрачун зараде од 1,8075. Након потписивања спорног анекса уговора о раду иста је распоређена на радно место ... са коефицијентом од 1,5200. Пре потписивања спорног анекса уговора о раду тужила ББ је обављала послове ... са VII степеном стручне спреме и коефицијентом за обрачун зараде од 3,5540. Након потписивања спорног анекса иста је распоређена на радно место ... са коефицијентом од 2,0292. Тужиле су и након потписивања спорних анекса уговора о раду и даље обављале послове старог радног места, али са умањеном зарадом. У периоду када је тужилама достављена понуда за измену уговорених услова рада, није донет нови Правилник о организацији и систематизацији послова код туженог, већ је на снази био Правилник из 2014. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да су тужиле премештене на друго радно место са мањом зарадом искључиво због њиховог одбијања да поднесу захтев за одлазак у старосну пензију. С`друге стране, како су тужиле и након премештаја наставиле да обављају послове свог старог радног места али са умањеном зарадом, стављене су у неједнак положај у односу на запослене који су обављали исте послове и примали већу зарату од њих, што представља дискриминаторско поступање туженог као послодавца.

Врховни касациони суд налази да је становиште исказано у нижестепеним одлукама правилно, из следећих разлога.

Одредбама члана 21. Устава РС утврђено да су пред Уставом и законом сви једнаки, да свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације и да је забрањена свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета. Забрана дискриминације зајемчена је и међународним правним изворима – Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (члан 14.) и Додатним протоколом број 12 уз Европску конвенцију, као и Међународним пактом о грађанским и политичким правима (члан 26.). Држава Србија се свим тим правним актима обавезала да свакоме обезбеди потребну заштиту у случају дискриминације, како би право на једнакост заиста било практично и делотворно.

Законске дефиниције појма дискриминације садржане су у многим законима које је Република Србија последњих година донела у циљу спречавања и сузбијања дискриминације. Општа дефиниција дискриминације садржана је у Закону о забрани дискриминације ("Службени гласник РС" бр. 22/09), који је општи и основни антидискриминаторски закон у нашој држави. Тако је у члану 2. тачка 1) овог закона прописано да изрази "дискриминација" и "дискриминаторско поступање" означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства) у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси,

боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етичком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама, и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима. Дискриминација у области рада је посебно издвојена и експлицитно забрањена у члану 16. овог закона, а дефинисана је као нарушавање једнаких могућности за заснивање радног односа или нарушавање уживања под једнаким условима свих права у области рада, као што су право на рад, на слободан избор запослења, напредовања у служби, на стручно усавршавање и професионалну рехабилитацију, на једнаку накнаду за рад једнаке вредности, на правичне и задовољавајуће услове рада, на одмор, на образовање и ступање у синдикат, као и на заштиту од незапослености. Забрана дискриминације лица која траже запослење, као и запослених, прописана је и члановима 18. до 23. Закона о раду ("Службени гласник РС" бр. 24/05...113/17). Чланом 18. овог закона прописано је да је забрањена непосредна или посредна дискриминација лица која траже запослење, као и запослених, с обзиром на пол, рођење, језик, расу, боју коже, старост, трудноћу, здравствено стање, односно инвалидност, националну припадност, вероисповест, брачни статус, породичне обавезе, сексуално опредељење, политичко или друго уверење, социјално порекло, имовинско стање, чланство у политичким организацијама, синдикатима или неко друго лично својство. Према члану 20. истог закона, дискриминација је забрањена по основу свих личних својстава која су набројана у члану 18. и то у односу на услове за запошљавање и избор кандидата за обављање одређеног посла; услове рада и сва права из радног односа; образовање, оспособљавање и усавршавање; напредовање на послу; отказ уговора о раду.

Дакле, право човека је да ни због којег свог личног својства не буде дискриминисан. Дискриминација негира право појединца или групе лица на једнакост са другим појединцима или групама и то управо и искључиво због његовог/њиховог личног својства. Основну и најбитнију, суштинску карактеристику дискриминације представља неоправдано прављење разлике због којег је једно лице у неповољнијем положају у односу на друга лица, а извор те неједнакости, односно основ прављења разлике мора бити неко стварно или претпостављено лично својство. Другим речима, да би неједнак третман био дискриминација, потребно је да се заснива на личном својству. Лично својство на којем је дискриминација заснована назива се "основ дискриминације". Листе личних својстава које су наведене у члану 2. Закона о забрани дискриминације и у члану 18. Закона о раду су исцрпне, али нису затворене, чиме је омогућено да се дискриминаторским понашањем окарактерише и неједнако поступање засновано на неком личном својству које није изричито наведено у Уставу, законима и ратификованим конвенцијама.

У конкретном случају, по оцени Врховног касационог суда, правилно су нижестепени судови закључили да у ситуацији када су тужиље учиниле вероватним дискриминаторско поступање туженог послодавца, исти није са успехом доказао да није било дискриминације тужиља у односу на остале запослене због њиховог старосног доба. Наиме, у ситуацији када су тужиље испуњале један од законом прописаних услова за одлазак у старосну пензију, али

су по годинама живота још могле да раде и нису желеле да поднесу захтев за престанак радног односа, понашање туженог који их у таквој ситуацији условљава и мења услове рада распоређујући их на друга радна места са мањим коефицијентом за обрачун и исплату зарада, при чему оне фактички и даље обављају послове старог радног места али са умањеном зарадом, представља неоправдано прављење разлике због којег су тужиле у неповољнијем положају у односу на друге запослене према којима послодавац није поступао на описани начин, а извор те неједнакости, односно основ прављења разлике је старосно доба тужила.

Са изнетих разлога, Врховни касациони суд сматра да је у конкретном случају извршена дискриминација тужила на раду по годинама старости, па су следом таквог утврђења нижестепени судови правилно одлучили када су, у смислу члана 43. Закона о забрани дискриминације, правноснажно наложили туженом извршење радње ради уклањања последица дискриминаторског поступања (да повуче захтев упућен тужилама којим тражи од њих да поднесу захтев за прекид радног односа и одлазак у старосну пензију), уз обавезу накнаде нематеријалне штете у правично досуђеним износима и објављивање правноснажне судске одлуке у јавном гласилу Репубилке Србије.

Из наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке, без детаљног образлагања ревизијске одлуке у смислу става 2. истог члана, с обзиром на то да се у ревизији понављају жалбени наводи које је у потпуности ценио, те правилно и аргументовано образложио другостепени суд.

Ревизија изјављена против правноснажног решења којим се Виши суд у Зајечару огласио стварно ненадлежним у погледу одлучивања о делу тужбеног захтева за поништај анекса уговора о раду и исплати разлика зарада тужилама, уз уступање предмета у том делу Основном суду у Бору као стварно и месно надлежном суду, недозвољена је из разлога што се тим решењем не окончава поступак у том делу захтева тужбе, а сходно члану 420. став 1. ЗПП ревизија се може изјавити и против решења другостепеног суда само ако је тим решењем поступак правноснажно окончан.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је у том делу одбацио ревизију као недозвољену, применом члана 413. у вези члана 420. став 6. ЗПП.

Одлука о захтеву туженог за накнаду трошкова поступка по ревизији, садржана у трећем ставу изреке, донета је применом одредбе члана 165. став 1. у вези са чланом 153. ЗПП. Тужени није успео у поступку по ревизији и зато нема право на накнаду трошкова тог поступка.

Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић